

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Suicidologija 8 kreditai (212 val.)	Medicina (06 B)	Medicinos	Psichiatrijos klinika
Studijų būdas	Kreditų (valandų) skaičius	Studijų būdas	Kreditų (valandų) skaičius
Paskaitos	0,5 kredito (14 val.)	Seminarai	1 kreditas (27 val.)
Konsultacijos	0,25 kredito (7 val.)	Individualus darbas	5,75 kredito (164 val.)

Dalyko anotacija:

Dalyko tikslas:

Išmokti savižudybinio elgesio ir jo prevencijos pagrindus. Žinoti pagrindinius įrodymais pagrįstų mokslinių tyrimų kryptis. Mokėti taikyti pagrindinius suicidologijos mokslinius tyrimų metodus.

Tematika:

Savižudybės yra svarbi psichikos sveikatos ir apskritai visuomenės sveikatos problema. Pagrindinės šio reiškinio analizės sąvokos yra šios: savižudybė, sin. suicidas (iš lot. sui – savęs, caedere – žudyti), tyčinis susižalojimas – tai savanoriškas valingas žalojimas ar nuodijimasis siekiant pasitraukti iš gyvenimo arba mirties priežastis. Mirtina savižudybė, sin. letalus suicidas – tai įvykdytas, t. y. pasibaigęs mirtimi, savanoriškas, valingas, tyčinis savo gyvybės nutraukimas. Savižudybės mėginimas, sin. nemirtina savižudybė, neletalus suicidas – tai sąmoningas, savo noru pasirinktas veiksmas, kurį nebūdamas tikras dėl mirtinos baigties atlieka individas siekdamas susižaloti arba pasitraukti iš gyvenimo ir kuris nesibaigia mirtimi. Tariamoji savižudybė, sin. parasuicidas, suicidinė manipuliacija, šantažas – tai nesukeliantis mirties savanoriškas valingas žalojimasis ar nuodijimasis, kuriuo siekiama ne pasitraukti iš gyvenimo, bet sulaukti norimų savo socialinės padėties permainų.

Savižudiškas elgesys – tai procesas, kuris apima vidines ir išorines problemas, sąlygojančias savanorišką valingą žalojimąsi ar nuodijimąsi.

Požiūrių į savižudybę aspektai: privalomosios, protesto, kultinės, mistinės, epideminės, kriminalinės, azartinės ir kitokios savižudybės.

Nusižudymų ir mėginimų nusižudyti paplitimas pasaulyje, Europos Sąjungoje ir Lietuvoje. Mirtingumas nuo nelaimingų atsitikimų Lietuvoje. Demografiniai savižudybių ypatumai.

Savižudiško elgesio priežastys: genetika, paveldimumas, šeima, biologinės priežastys, psichosocialinės priežastys, konfliktai, finansinės ekonominės problemos, agresyvumas, impulsyvumas. Sociologinės savižudybių teorijos, E. Durkheimio savižudybės tipai ir kt. Ekosistemos įtaka savižudybės raidai. Psichikos sutrikimų įtaka suicidiniam elgesiui: schizofrenija, schizoafektinis sutrikimas, nuotaikos sutrikimai, miego sutrikimai, piktnaudžiavimo psichoaktyviomis medžiagomis įtaka, asmenybės sutrikimai ir kt. Komorbidiškumo samprata ir įtaka

suicidiniam procesui. Sezoniskumo įtaka. Somatinių sutrikimų įtaka. Medijos įtaka. Verterio efektas.

Savižudybinis procesas: vidinis ir išorinis savižudiškas elgesys, presuicidinis sindromas, savižudiškos komunikacijos variantai, repeticija. Posuicidinės būklės: kritinė, manipuliacinė, analitinė, fiksacinė. Savižudybių klasifikacija: TLK-10, DSM-IV. Savižudybių diagnostika: specifinė apklausos schema, diagnostiniai kriterijai, skalės, klausimynai: Becko nevirties skalė, Becko suicidinės rizikos skalė, PERSSON skalė ir kita. Savižudybių biologiniai markeriai. Biologinės savižudybių kilmės teorijos: Serotoninerginių, noradrenerginių procesų sutrikimai, hormonų svarba ir kita.

Teisiniai savižudybių aspektai. Etikos pagrindai. Eutanazijos samprata.

Savižudybių prevencija, intervencija, postvencija. Bendroji, tiesioginė ir netiesioginė prevencija. Psichologinės pagalbos telefonai. Sidabrinė telefono linija. Krizių centrai. Savižudybės prevencijos centrai. Savižudybės prevencijos ir stacionaro santykis. Lietuvos suicidologijos asociacijos veikla. Pasaulinės savižudybių prevencijos asociacijos veikla. Nacionalinės strategijos ir programos. Pagalba nusižudžiusių artimiesiems: <http://artimiems.lt/>. Savižudybių prevencijos biuro veikla.

Suicidologijos mokslas. Savižudybinio elgesio mokslinių tyrimų metodikos: Psichologinės autopsijos tyrimo metodas. Suicidinio proceso tyrimo metodikos.

Rekomenduojama literatūra:

1. Shneidman E., S. Savižudžio sąmonė. V., 2002. 151 p.
2. Szasz T. The Ethics and Politics of Suicide. Fatal Freedom. Syracuse, 2002. 179 p.
3. Szasz T. The Ethics and Politics of Suicide. Fatal Freedom. Syracuse, 2002. 179 p.
4. Navickas A. Savižudybės. Vadovėlis Psichiatrija. Vilnius, Vaistų žinios, 2003. p. 314–335.
5. Wasserman D., Wassermann C. Oxford Textbook of Suicidology and Suicide Prevention. Oxford, 2009. 873 p.
6. Pompili M., Tatarelli R. Evidence-Based Practice in Suicidology. USA, 2011. 384 p.
7. Koslow A. H., Ruiz P., Nemeroff C. B. A Concise Guide to Understanding Suicide. Cambridge, 2014. 395 p.

Konsultuojantys dėstytojai:

1. Alvydas Navickas (doc. dr.):

1. Paulikienė G., Raškauskas V., Danilevičiūtė V., **Navickas A.** Dvipolis afektinis sutrikimas: spektras ir epidemiologija. Neurologijos seminarai. 2011, t. 15, nr. 2, p. 95–102. ISSN 1392-3064 (Index Copernicus, EBSCO Publishing).
2. Venciūtė-Rausch I., Danilevičiūtė V., **Navickas A.** Electroconvulsive therapy treatment. Neurologijos seminarai. 2012, t. 16, nr. 51, p. 25–32. ISSN 1392-3064 (Index Copernicus, EBSCO Publishing).
3. **Navickas A.**, Danilevičiūtė V., Laurinaitis E., Biliūtė E., Ulevičiūtė I. Hiperseksualumas – norma ir patologija. Sveikatos mokslai. 2012, vol. 22, nr. 2, p. 91–98. ISSN 1392-6373 (Index Copernicus, EBSCO Publishing, Gale, ProQuest, ERA).
4. Mazaliauskienė R., **Navickas A.** Suicidal attempts during the first episode psychosis. Sveikatos mokslai. 2012, vol. 22, nr. 2, p. 81–84. ISSN 1392-

	<p>6373 (Index Copernicus, EBSCO Publishing, Gale, ProQuest, ERA).</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Navickas A., Hilbig J., Danilevičiūtė V., Dembinskas A., Glebovas S. Savižudybinio elgesio paplitimas pagal lytį ir amžių Vilniaus mieste. Sveikatos mokslai. 2012, vol. 22, nr. 2, p. 60–65. ISSN 1392-6373 (Index Copernicus, EBSCO Publishing, Gale, ProQuest, ERA). 6. Viliūnienė R., Evans C., Hilbig J., Pakalniškienė V., Danilevičiūtė V., Laurinaitis E., Navickas A. Translating the clinical outcomes in routine evaluation outcome measure (CORE-OM) into Lithuanian. Nordic journal of psychiatry. 2013, vol. 67, no 5. p. 305-311. on line ISSN 0803-9488 (ISI Web of Science, Impact factor 1.5). 7. Vasiljevienė I., Danilevičiūtė V., Subata E., Navickas A. Alkoholinės abstinencijos sindromas: klinikinis įvertinimas ir gydymo taktika. Neurologijos seminarai. 2013, t. 17, nr. 1, p. 5–12. ISSN 1392-3064 (Index Copernicus, EBSCO Publishing). 8. Seibutyte A., Navickas A., Grigonis S. Lytinio tapatumo sutrikimo (transeksualumo) ypatumai. Medicinos teorija ir praktika. 2013, t. 19, nr. 1, p. 72–80. ISSN 1392-1312 (Index Copernicus). 9. Seibutyte A., Grigonis S., Navickas A., Danilevičiūtė V. Endokrininių sutrikimų sąsajos su savižudišku elgesiu. Medicinos teorija ir praktika. 2014, t. 19, nr. 3, p. 304–310. ISSN 1392-1312 (Index Copernicus). 10. Račkauskaitė J., Danilevičiūtė V., Navickas A. Haliucinacijų etiologijos aspektai. Sveikatos mokslai. 2014, vol. 24, nr. 1, p. 77–83. ISSN 1392-6373 (Index Copernicus, EBSCO Publishing, Gale, ProQuest, ERA). 11. Navickas A., Liausėdas A., Navickienė J. Nepakaltinamų asmenų socialinė dezadaptacija bei resocializacijos galimybės. Sveikatos mokslai. 2014, vol. 24, nr. 1, p. 50–55. ISSN 1392-6373 (Index Copernicus, EBSCO Publishing, Gale, ProQuest, ERA). 12. Čiūras E., Navickas A., Danilevičiūtė V. Pacientų, gydomų nuo priklausomybės opioidiniams narkotikams ir alkoholiui, depresijos sunkumo ir savižudybės rizikos bei socialinių demografijos rodiklių palyginimas. Sveikatos mokslai. 2014, vol. 24, nr. 1, p. 59–64. ISSN 1392-6373 (Index Copernicus, EBSCO Publishing, Gale, ProQuest, ERA). 13. Fountoulakis K., Kawohl W., Theodorakis P., Kerkhof A., Navickas A. ir kt. Relationship of suicide rates to economic variables in Europe: 2000-2011. British Journal of Psychiatry. 2014, vol. 205, no. 6, p. 486–496. ISSN 0007-1250 (ISI Web of Science, Impact factor 7.343). 14. Fountoulakis KN, Chatzikosta I, Pasiadis K, Zanis P, Kawohl W, Kerkhof AJ, Navickas A. ir kt. Relationship of suicide rates with climate and economic variables in Europe during 2000–2012. Ann Gen Psychiatry. 2016 Aug 9;15:19. doi: 10.1186/s12991-016-0106-2. eCollection 2016. (ISI Web of Science, Impact factor 1.411).
<p>2.</p>	<p><u>Sigita Lesinskienė (prof. dr.):</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lesinskienė S. Savęs žalojimas tarp vaikų ir jaunuolių. Pediatrija, ISSN 1648-4630, 2013, 1(60), 64–68. 2. Lesinskienė S., Jakaitė M., Karalienė V. Vaikai, tėvai, gydytojai – kaip rasti bendrą kalbą? Kas apie tai kalbama prieraišumo teorijoje? Pediatrija, ISSN 1648-4630, 2013, 1(60), 69–75. 3. Kiburtaitė G., Lesinskienė S. Potrauminio streso sutrikimo ypatumai skirtingais vaiko raidos periodais. Pediatrija, ISSN 1648-4630, 2016, nr. 1(73), 75–80. 4. Lesinskienė S., Lukminaitė J., Antanavičiūtė R. Medikamentinio gydymo režimo laikymosi ypatumai vaikų ir paauglių psichiatrijoje. Pediatrija, ISSN 1648-4630, 2013, 4(63), 65–68.

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Parental use of corporal punishment in Europe: intersection between public health and policy. duRivage N, Keyes K, Leray E, Pez O, Bitfoi A, Koç C, Goelitz D, Kuijpers R, Lesinskiene S, Mihova Z, Otten R, Fermanian C, Kovess-Masfety V. PLoS One. 2015 Feb 12;10(2):e0118059. doi: 10.1371/journal.pone.0118059. eCollection 2015. PMID: 25674788. 6. Suicidal ideation and mental health disorders in young school children across Europe. Kovess-Masfety V, Pilowsky DJ, Goelitz D, Kuijpers R, Otten R, Moro MF, Bitfoi A, Koç C, Lesinskiene S, Mihova Z, Hanson G, Fermanian C, Pez O, Carta MG. J Affect Disord. 2015 May 15;177:28-35. doi: 10.1016/j.jad.2015.02.008. Epub 2015 Feb 19. PMID: 25745832. 7. Is time spent playing video games associated with mental health, cognitive and social skills in young children? Kovess-Masfety V, Keyes K, Hamilton A, Hanson G, Bitfoi A, Golitz D, Koç C, Kuijpers R, Lesinskiene S, Mihova Z, Otten R, Fermanian C, Pez O. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol. 2016 Mar;51(3):349-57. doi: 10.1007/s00127-016-1179-6. Epub 2016 Feb 5. PMID: 26846228.
<p>3.</p>	<p><u>Vytautas Raškauskas (dr.):</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. V. Raškauskas, A. Dembinskas, A. Navickas, V. Danilevičiūtė. Prievarta hospitalizuotų pacientų agresijos charakteristika. Medicinos teorija ir praktika 2009; 15(2): 140–144. 2. V. Raškauskas, A. Dembinskas, A. Navickas, V. Danilevičiūtė. Priverstinai į ūmios psichiatrijos skyrius hospitalizuotų pacientų rehospitalizavimo dažnis. Visuomenės sveikata 2009; 4: 122–129. 3. V. Raškauskas, A. Dembinskas, A. Navickas, V. Danilevičiūtė. Priverstinio hospitalizavimo į psichiatrijos stacionarą Lietuvoje teisinio reguliavimo ir paplitimo aspektai Europos valstybių kontekste. Sveikatos mokslai 2010; 2: 3000–3005. 4. A. Fiorillo, C. De Rosa, V. Del Vecchio, L. Jurjanz, K. Schnall, G. Onchev, S. Alexiev, J. Raboch, L. Kalisova, A. Mastrogianni, E. Georgiadou, Z. Solomon, A. Dembinskas, V. Raskauskas et al. How to improve clinical practice on involuntary hospital admissions of psychiatric patients: Suggestions from the EUNOMIA study. European Psychiatry 2011; 26(4):201–7. 5. V. Raškauskas, V. Karalienė. Šviesos terapijos taikymo psichiatrijoje galimybės. Sveikatos mokslai 2011; Volume 21, Number 2, Supplement, p. 14–18. 6. G. Paulikienė, V. Raškauskas, V. Danilevičiūtė, A. Navickas. Dvipolis afektinis sutrikimas: spektras ir epidemiologija. Neurologijos seminarai 2011; 15(48): 95–102.
	<p>Vilniaus universiteto Medicinos, Odontologijos ir Visuomenės sveikatos kryptių mokslo doktorantūros komitetų ir Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Mokslo komiteto teikimu patvirtinta Medicinos fakulteto Taryboje 2016-10-18 d. protokolo Nr. (1.1.)-150000-TP-7(618).</p>
	<p>Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Dekanas Prof. (HP) dr. Algirdas Utkus:</p>